

PRIKAZ ČASOPISA AGON

Ljiljana Čekić¹

JEL klasifikacija: Y30

Једини часопис на босанско-херцеговачком, па самим тим и на простору Републике Српске, који се бави анализом и опсервацијом позоришног живота, али и визуелних комуникација, „Агон“, у континуитету излази из штампе већ пет година у издању Народног позоришта Републике Српске и Академије умјетности Универзитета у Бањој Луци.

Структура часописа је чврсто и јасно постављена да како би обухватила најразличитије области позоришног стваралаштва, па самим тим и истраживања. Временом, ово устројство доживљавало је извјесне модификације, као и сваки живи организам, али је основни образац часописа остао у оквирима првобитно дефинисаног.

Специфичност овог часописа није у његовој структури која у значајној мјери преузима модел старијих публикација сличног профила, него у његовој актуелности и ширини која је дефинисана и у самом поднаслову (позоришне и визуелне комуникације). Тематске цјелине које су диференцирале часопис представљају оквире унутар којих истраживачи и текстови проналазе свој простор. Базична поглавља („Из историје и теорије позоришта“, „Филм“, „Глума“, „Медији“, „Фестивали“, „Прикази“, „Драма“ „Луткарство“, и др.) у својој бројној комбинаторици, уз додавање специфичних тематикума стварају особеност естетског оквира сваког појединачног броја.

Посљедњи, осми број ове публикације, који је из штампе изишао у другој половини 2016. године, у значајном обиму упознаје читалачки аудиторијум са радовима који су излагани на стручно-научном скупу „Каква је будућност театра? – Продукција савременог театра“, који је одржан 24. маја у оквиру XIX Театар феста Петар Кочић 2016. године у Бањој Луци, у организацији Народног позоришта Републике Српске, Академије умјетности Бања Лука и високошколске установе „Бањалука колеџ“.

---

¹ Др Љиљана Чекић, Народно позориште Републике Српске

Поводом стогодишњице смрти највећег крајишког писца Петра Кочића, др Лука Кеџман, замјеник главног и одговорног уредника „Агона“ је дао краatak осврт на значај Кочићевог дјела са становишта теорије књижевности акцентујући театарску димензију његове прозе, као и његову неисцрпну инспиративност мотива и тема у поступцима транспоновања прозног текста у драму. Кеџман антиципира и отвара нова тумачења Кочићевог опуса у свјетлу европске драмске литературе, али и филмске умјетности.

У тематском дијелу публикације, која доноси радове са претходно поменутог скупа објављено је девет текстова аутора који су из диспаратних театарских визура анализирали позоришну продукцију времена у коме живимо и оног које тек долази.

Небојша Брадић, позоришни редитељ се у својој језгровитој и емпиријски потврђеној анализи „Време је за културу“ осврће на немогућност тржишног функционисања културе иронизирајући „памет маса“ и констатујући да су умјетност и хуманистичке науке области људског дјеловања на које није могуће примјењивати законе тржишног неолиберализма. Објашњавајући значај институција као незаобилазног ослонаца у финансирању умјетничког стваралаштва он покушава да објасни важност балансирања између државе и идеологије са једне и умјетности и експертске анализе са друге стране у процесу валоризације умјетничких дјела која би требало да буду субвенционисана.

Полазећи од констатације да је позориште у кризи (а када није?) и дијагностикујући узроке таквог стања др Зоран Ђерић у тексту „Од кризе позоришта до позоришта кризе, ка позоришту нове драматургије“ даје прецизну слику савременог театра и његовог урушавања јасно се реферишући на теоријске анализе значајних свјетских театролога (Патрис Павис, Дерек Пеџет, Жан Бодријар и др.). Кратком ретроспективом доминантних позоришних естетика током вишемиленијумског развоја европског позоришта и концизним појашњењем драматургија које на различите начине егзистирају у савременом позоришном простору, од оних које се могу пронаћи само још у рецидивима до оних чији долазак на сцену тек предстоји, професор Ђерић покушава да иницира конзистентну систематизацију драматургије као научне дисциплине на српском језичком простору.

Др Наташа Глишић, у свом раду „Театрализација реалних искустава као изазов савременог (документарног) позоришта“ покушава да пронађе одговор на питање који су коријени варбатим театра на нашим просторима и у чему је тајна његове распрострањености и популарности у свјетлу савремених друштвених и политичких догађања, бавећи се на тај начин актуелном социологијом позоришта. Полазећи од историјских почетака

документаристичког театра професор Глишић расвјетљава генезу развоја вербатим позоришта и врши реконструкцију процеса настанка овог облика театарског стваралаштва проналазећи упориште своје анализе у двјема београдским представама које је бањалучка публика имала прилику да види у свом граду.

Улазећи у највећи и најкомплекснији, али и највише проучаван позоришни простор, простор стваралаштва и живота Виљема Шекспира др Александар Саша Грандић је храбро закорачио у подручје на које готово сваки мислећи човјек полаже своје право на власништво, познавање и тумачење. Тежак и незахвалан задатак, али велики истраживачки изазов. Иако сам назив „Савременост Шекспирове комедије у контексту продукције савременог позоришта“ аутору омеђава истраживачко поље, др

Грандић проширује област свог интересовања наводећи мноштво фактографских података из живота и професионалног рада Барда са Ејвона које наводи у самом раду.

„Избор продукционог тима у аудио-визуелном пројекту“ др Милоша Бабића представља кратки туторијал за избор пројектног руководиоца и формирање пројектне екипе која би посједовала компетенције за реализацију сложених продукцијских задатака.

Ретроспективу најстаријег позоришног фестивала Републике Српске од његовог оснивања до данашњих дана изложио је др Раде Симовић у свом тексту „Продукција фестивала монодрама Српске – Фестивал малих сцена (1995 – 2015)“. Као активни учесник у креирању организационе структуре, али и естетског идентитета фестивала који је свој животни вијек отпочео у ратном окружењу, др Симовић свједочи бурну историју ове културне манифестације. Уз мноштво података којима аутор располаже у тексту се цитирају и дијелови докумената који представљају ријетко сачувану архивску грађу.

Не губећи из вида основну мисао водиљу др Бранко Брђанин је, попут одличног ученика својим текстом „Праизвједба на репертоару, изазови и искушења продукције“ одговорио на задану тему Научног скупа, дајући виђење театарске будућности из визуре позоришног драматурга, драмског писца, али и дугогодишњег умјетничког директора Народног позоришта Републике Српске. Убацујући у жрвањ своје анализе тему Скупа, др Брђанин даје историјски преглед значаја постављања националне драме на репертоар националног театра ослањајући се на латинску максиму *Cuius panem edo, eius carmine cuneo* (Чији хљеб једем, његову пјесму пјевам). Користећи методу студије случаја аутор анализира два драмска текста савремених српских писаца (Б. Шпањевић, Б. Чучак) и њихову сценску (не)реализацију.

Још један рад настао као резултат поменутог скупа „Прилагођавање институција културе условима рада у транзиционим друштвима“ др Ненада Новаковића пружа читаоцу слику тренутне организационе структуре институција културе Републике Српске и нуди једно од могућих рјешења њене квалитетне реорганизације.

Сандра Баришић својим радом „Значај индивидуалних слобода у савременој продукцији и естетици“ апострофира значај позоришне продукције приписујући јој најодговорнију позицију у позоришном стваралаштву дајући јој примат над умјетничким професијама, чиме је заокружено поглавље часописа у коме су публиковани радови са Научног скупа „Каква је будућност театра? – Продукција савременог театра“.

У цјелини која носи назив „Теорија“ објављена су два рада младих истраживача који на различите начине третирају драмски опус тројице најзначајнијих америчких драмских писаца.

Маска као сценски костим, али и као реквизита егзистира подједнако дуго као и само позориште и представља предмет истраживања мр Наташе Вученовић у тексту под називом „Употреба маске у модерном америчком позоришту у драмама Јуџина О’Нила“. Ауторка даје историјски преглед употребе позоришних маски компарирајући њихово значење у различитим историјским епохама. Као три главна временска и естетска упоришта своје анализе мр Вученовић одабира античку драму, средњевјековне моралитете и драме Јуџина О’Нила, студиозно се бавећи употребом маске у драмама овог Нобеловца и најзначајнијег представника америчког психолошког реализма.

На фону претходног рада Зоран Тодоровић публикује свој текст „Драме Тенеси Вилијамса и Едварда Олбија на сцени Народног позоришта Републике Српске“. Враћајући се у прошлост најстаријег крајишког позоришта Тодоровић читаоцу пружа на увид присутност америчке драме на репертоару овог театра од његовог оснивања до данашњих дана. Информишући, али и доцирајући читалачку публику млади истраживач тежиште своје анализа ставља на двије представе „Ко се боји Вирџиније Вулф“ и „Трамвај звани жеља“ које су на бањолучкој сцени одигране прије десет, односно петнаест година.

Др Љиљана Чекић у тексту под називом „Сваштара кућног драматурга“ даје приказ књиге др Бранка Брђанина „Драма и позорница у Бањој Луци“ наглашавајући да велики број података уз прецизну мисао и јасну реченицу, уз неколицину духовитих синтагми са нескривеном енергијом и личним печатом аутора, ова књига може представљати занимљиво штиво за разнородан читалачки аудиторијум.

Према устаљеној структури часописа посљедње странице су намјењене драмама савремених писаца које до сада није публикована нити јавно

извођена. У осмом броју „Агона“ објављена је драма Синеише Ковачевића „Учитељица“ коју је значајни српски драмски писац написао током 2014. године.

У мноштву текстова различитих по својој темеатици, обиму истраживања, али и квалитету „Агон“ представља часопис који лако проналази пут до својих читалаца, од оних којима је потребна подука о базичним питањима из теорије позоришне умјетности и визуелних комуникација до експерата који су заинтересовани за најновија истраживања својих колега.